

PLATO'S METAPHYSICS VERSUS THUCYDIDES' REALISM IN THE PHILOSOPHY OF F. NIETZSCHE

МЕТАФІЗИКА ПЛАТОНА VERSUS РЕАЛІЗМ ФУКІДІДА У ФІЛОСОФІЇ Ф. НІЦШЕ

Olena Chuikova¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-672-0-17>

Метою дослідження є порівняльний аналіз протиставлення у філософії Ф. Ніцше метафізики Платона та реалізму Фукідіда, а також особливостей реалістичного бачення життя, що виходить з неупередженого, всеохоплюючого бачення усїєї палїтри полісного життя. Все зазначене можна віднести до так званої «філософії життя» Ф. Ніцше та самого Фукідіда вважати протопредставником «філософії життя».

Новизною дослідження є не просто констатація антиплатонічної спрямованості філософії Ф. Ніцше, а пряме акцентування протиставлення метафізиці Платона реалізму Фукідіда.

Актуальність обумовлено сучасними трансформаційними соціально-політичними процесами у світі, які можуть базуватися на метафізичному підґрунті, або, навпаки, мати суто раціоналістичні цілі, що може завершитись диктатурою кастового типу, які однаково вимагають реального, сміливого наукового розгляду.

Методами дослідження є історико-філософський, компаративний, аналітичний.

На сторінках філософської творчості Ф. Ніцше у різні періоди життя («Народження трагедії з духу музики», «Сутінки ідолів», «Весела наука») ми знаходимо згадки про Платона, про Фукідіда як окремо, так і у співставленні їх як осіб та у співставленні їх провідних ідей між собою та того вектору їх розповсюдження у суспільствах різного типу, який завдали походінні з них універсальні структури розвитку людини та соціуму.

Фукідід реаліст, тому що не уходить у чисту, позбавлену матерії, вигадану країну Гіперуранію, якої не існує, як це робить «боягуз» Платон [4]. Фукідід мужньо і сміливо дивиться прямо на реалії життя, на смерть та народження, на емоції, афекти, що притаманні діонісійським містеріям. Тому Платон боягуз-метафізик, а Фукідід здатний впоратися з розмаїттям речей суспільного життя, в якому є місце афектованим

¹ Odesa National Medical University, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5796-1112>

весняним містеріям. Більше того, Фукідід усвідомив значущість природних та антропологічних циклів та відслідкував природні сезонні цикли народження нового життя, які люди ознаменували святами, в результаті чого вирішив їх використати у складі соціально-політичного оновлення життя. Фукідід є протопредатавником «філософії життя», тому що здатний приймати життя в усіх проявах, на відміну від «бігства від життя» Платона у омріяну країну метафізичних понять та досконалих метафізичних «форм-ейдосів». Таким способом реалізм Фукідіда протистоїть метафізиці Платона.

Відповідно до природних циклів Фукідід запропонував проводити полісні вибори нових архонтів у керівництво містом-полісом, що означає його спостережливості за оточуючою природою та людською природою. Фукідід намагається як раціональний суспільний діяч робити важливі суспільні дії відповідно до природного, гармонійного циклу, тобто намагається бути у рівновазі різноманітних форм та циклів життя, знаходити між ними природну рецепцію. З історичної характеристики Фукідіда відомо, що він у своїх книгах оперував виключно фактами та подіями, запобігаючи легенд, казок, байок, припущень, як це робили інші історики, наприклад Геродот, або метафізичних легенд, як легенда про Атлантиду з її кастовим устроєм у філософії Платона.

На відміну від реалізму, Платон слідом за Сократом шукає ідеальну Істину, яка знаходиться «поза» людським життям, яка вище «думок смертних», тобто усіх людей, людського роду, що народжується та вмирає, а отже, є недосконалим порівняно з безсмертними «богами» та вічними, досконалими «ейдосами», проте яких апіорі неможливо зустріти у живому житті. Навіть кохання платонівська система поділила на матеріалістичне, тобто задля продовження роду, та «уранічне», тобто таке, що немає матеріалістичних наслідків, а є виключно метафізичним [5]. Ф. Ніцше, називає таку філософію навіть «шарлатанством після Сократа», на відміну від реального, відповідального ставлення до долі полісу, яке було притаманне більш давнім часам до життя перших філософів-метафізиків з їх балачками та метафізичними примарами [2, 3, 4]. Продовжувач платонівсько-сократівської традиції Аристотель проповідує універсальні метафізичні закони устрою буття (потенція – енергія – ентелехія), які так само, як Гіперуранія, є невидимими для ока, вимагають віри, доказів, припущень, але вони «досконало» облаштовують усе буття як таке та продовжують розвивати онтологічний, метафізичний напрямок філософії [1].

Таким чином, Платон є метафізиком та систематизатором життя нахшталт стародавнього кастового устрою, що має на увазі реформування життя полісу, спостереження та покарання всіляких відхилень від

схваленої філософом-метафізиком досконалої «форми», який ховається у печеру від усіх, перш ніж прийняти якесь рішення, суспільний закон.

Навпаки, Фукідід здатний сприймати реалістичність життя, відповідно до традицій давньої доби. Фукідід увів циклічний час як організуючий суспільні події у полісному житті. Фукідід, як раціонально мисляча людина, запропонував змінити суспільно-політичну систему відповідно до циклічного часу сезонних містерій, що стало корелятом для подальших відповідностей між циклічним сезонним та циклічним соціальним часом суспільного буття.

Циклічність сезонних містерій як циклічність політичних виборів у полісі Фукідіда виступає проти кастових традицій та лінійного часу міфічної Атлантиди Платона («Тімей», «Держава»); та проти метафізичної країни Гіперуранії, яка згодом стане витоком для «Міста Божого» з лінійним часом, початком та реальним і метафізичним кінцем історії людства у творах Августина Аврелія.

Фукідід у філософії ф. Ніцше виступає як затверджувач реального соціального та антропологічного життя таким, яким воно є в дійсності. Завдяки пропозиціям Фукідіда факти вирішальних суспільних подій починають на законодавчому рівні слідувати за природною, гармонійною циклічністю, тому Фукідід є протопредставником «філософії життя».

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Метафізика. Київ : Темпора, 2022. 848 с.
2. Ніцше Ф. Весела наука. Харків : Фоліо, 2020. 288 с.
3. Ніцше Ф. Народження трагедії з духу музики. Львів : Астролябія, 2022. 624 с.
4. Ніцше Ф. Шопенгауер як вихователь. Сутінки ідолів. Харків : Фоліо, 2020. 192 с.
5. Платон. Бенкет. Львів : Видавництво УКУ, 2018. 220 с.